

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAКATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQUISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O'TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO'P O'LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO'Y BERISHI MUMKIN BO'LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o'g'li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg'ashova Madina, Jo'rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA "TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH" KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO'LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O'RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O'tbosarov Abrorbek Adxamjon o'g'li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro'zmetov Mansur	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли	
GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna	
O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich	
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO‘LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev	
RAQAMLI XIZMATLARNING O‘ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O‘RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich	
OTMNI MOLIYAVIY TA‘MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELLARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich	
TOG‘-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	298
Ro‘ziyeva Maftuna Yusufovna	
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO‘RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna	
METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o‘g‘li	
SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTALARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abduko'xor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	825
Absamatov Asqar Ergashovich	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR	830
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
YAROQSIZ AVTOMOBIL SHINALARINI QAYTA ISHLASH USULLARI TAHLILI	839
Maxmonov Uktam Ashurovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI PROGNOZLASH METODLARI	845
Bozorova Madina Raxmat qizi	

HUDUDIY TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MEHMON UYLARINING ULUSHINI OSHIRISHNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	850
Dilbar Xasanovna Aslanova, Jasur Farxodovich Fattayev	
АНАЛИЗ РАЗРАБОТКИ ЖЕНСКИХ КОЛЛЕКЦИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СТИЛИСТИЧЕСКИХ И КОНСТРУКТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПЕТРО-МОДЫ.....	854
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI OSHIRISHNING ASOSIY MOLIVAVIY YO'NALISHLARINI BOSHQARISH MASALALARI.....	859
Daniyarov Quwatbay Dáwirxanovich, Turdimuratova Gulsanem Asqar qizi	
BUXORO SHAHRIDAGI PREZIDENT MAKTABINING MOLIVAVIY-IQTISODIY FAOLIYATI VA BOSHQARUV TIZIMINI TAHLIL ETISH.....	866
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING FOOD SECURITY AND ITS STRUCTURAL COMPOSITION.....	871
Mattiyev Sodiqjon Qodirovich	
ISSIQ-QURUQ IQLIM HUDUDLARIDA BINOLARNING ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DINAMIK QUYOSHDAN HIMOYALOVCHI TIZIMLARNING ARHITEKTURAVIY-INJENERLIK YECHIMLARI.....	876
Ahmadov Tolibjon Akmalovich	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari tahlili.....	879
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
YASHIRIN IQTISODIYOT VA UNI RAQAMLI NAZORAT SHAROITIDA QISQARTIRISH USULLARI.....	887
Nargiza Muzafarovna Babaeva	
YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARINI BASHORAT QILISHDA MASHINALI O'QITISH ALGORITMLARINING QIYOSIY TAHLILI.....	894
Saytov Kamiljan Begdullaevich, Bekniyazova Nurjamal Danaevna, Xudaynazarova Malika Orinbaevna	
TIJORAT BANKLARI KREDITLARI ASOSIDA YOG'-MOY SANOATI KORXONALARINI TRANSFORMATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI.....	903
Azlarova Dilnoza Axrorovna	
YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	908
Mamayusupova Shahina Ulug'bek qizi	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI: QUYOSH, SHAMOL VA GIDRO ENERGIYANI INVESTITSIYA VA DAROMAD TAHLILI.....	914
Sohibov Azizbek, Karimova Komila	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDA TURISTIK SIG'IMNI ILMIY ASOSDA BOSHQARISH: KO'KALDOSH MADRASASI TAJRIBASI.....	919
Ikromova Shaxinabonu, Qilichov Muhriddin	
DAVLAT XARIDLARIDA TCO-UMUMIY EGALIK QIYMATI ASOSIDA BAHOLASHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	926
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
MAHALLIY BYUDJETLAR MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK VA YER SOLIQLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK YONDASHUV.....	930
Babayev Shavkat Bayramovich	
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ГИБРИДНЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ ВЫСОТНЫХ ГОСТИНИЦ И СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ ПУЛЬМОНОЛОГИЧЕСКИХ БОЛЬНИЦ.....	937
Гаффорова Зиёда, Габибова Ирина	
IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA YASHIL IQTISODIYOTNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	952
Tursinov A.J., N. Bazarbaev, Z. Dauletova, N. Mirzaxanova	
MARKAZIY OSIYODA HUDUDIY INTEGRATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY HOLATI VA OMILLARI.....	956
Akbarova Kamola Akmaljonovna	

QISHLOQ JOYLARDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHNING MOLIYAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI	962
Xannarov Komiljon Karimovich	
SOG'LIQNI SAQLASHDA BOSHQARUV NAZARIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA TRANSFORMATSIYASI	967
Saidov Suhrob Shodmonovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УСЛОВИЯХ ТРАНСГРАНИЧНОСТИ НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	972
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEKANIZMI	976
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI	981
Shermatov Axror Abdixakimovich	
QURILISH KORXONALARIDA KORPORATIV IJTIMOİY BOSHQARUV TIZIMINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	986
Murotkosimov Shoxrux Abdisalimovich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	992
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Raxmanova Ilmira Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA TEZKOR QUUVVATLASH INFRATUZILMASI UCHUN IKKILAMCHI FOYDALANISHDAGI EV/PHEV BATAREYALARIGA ASOSLANGAN BUFER TIZIM	1000
Nurmuxammad Abdukarimov	
O'ZBEKISTONDAGI XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA FAOLIYATI TAHLILI.	1007
Qurbonova Rahima, Alimamatova Muslima	
SANOAT HAVO TOZALASH TIZIMLARIDA FILTRATSIYA QURILMALARINI MODELLASHTIRISH VA PARAMETRIK OPTIMALLASHTIRISH: ZAMONAVIY YO'NALISHLAR TAHLILI.....	1011
Tursunov Ahror, Sharibaev Nosir, Djuraev Sherzod	
MASOFAVIY BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOİY-IQTISODIY VA IQTISODIY OMILLARI	1022
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi	
TURIZMDA XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI.....	1029
Mardonova Malika Asatilloevna	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBI OBYEKTI SIFATIDA XARAJATLAR TUSHUNCHASI VA ULARNING TASNIFLANISHI	1033
Abdushukurov Eldor Zafarjonovich, Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna	

UDC 621.928.93:66.069.83

SANOAT HAVO TOZALASH TIZIMLARIDA FILTRATSIYA QURILMALARINI MODELLASHTIRISH VA PARAMETRIK OPTIMALLASHTIRISH: ZAMONAVIY YO'NALISHLAR TAHLILI

Tursunov Ahror Aminjon o'g'li

Namangan davlat texnika universiteti
Texnologik mashina jihozlar
kafedrasida doktoranti, PhD.
ORCID: 0000-0003-2427-4375

Sharibaev Nosir Yusupjanovich

Namangan davlat texnika universiteti
Elektr energetika kafedrasida professori
ORCID: 0009-0000-3482-5092

Djuraev Sherzod Sobirjonovich

Namangan davlat texnika universiteti
Avtomatika kafedrasida dotsenti, PhD
ORCID: 0009-0008-3976-3757

Annotatsiya: Ushbu qiyosiy-tahliliy maqolada 2020–2023-yillar oralig'ida nufuzli xalqaro jurnallarda chop etilgan 13 ta xalqaro tadqiqot ishlari sistematik tahlil qilingan bo'lib, sanoat havo tozalash tizimlarida filtratsiya qurilmalarini raqamli modellashtirish va parametrik optimallashtirish sohasidagi zamonaviy yo'nalishlar ko'rib chiqilgan. Tahlil natijasida sohadagi tadqiqot ishlarining to'rtta ustuvor yo'nalish atrofida to'planayotgani aniqlandi: filtratsiya qurilmalarining konstruktiv-geometrik parametrlarini optimallashtirish; Reynolds Stress Model va Diskret Faza Modeli kabi ilg'or hisoblash gidrodinamikasi (CFD) metodologiyalarini takomillashtirish; magnit maydon, nam filtrlash va ikki bosqichli dinamik ajratish kabi yangi fizik mexanizmlarni tatbiq etish; hamda sun'iy intellekt usullarini loyihalash jarayoniga integratsiyalash. Asosiy miqdoriy ko'rsatkichlar sifatida quyidagilar qayd etilgan: to'rt kirish oqimli N4 konstruksiyasi eng past kesish diametrida ta'minlagan; silindri vorteks stabilizatori 3 mkm dan kichik zarrachalar uchun samaradorlikni 5,52% ga oshirgan holda bosim yo'qotilishini atigi 3,61% ga ko'paytirgan; PCA-PSO-SVR gibrid modeli korrelyatsiya koeffitsienti 0,982 ga erishgan. Natijalar gibrid konstruktiv va intellektual yondashuvlarning integratsiyasi sanoat havo tozalash texnologiyalarini yangi bosqichga ko'tarish imkonini berishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: filtratsiya qurilmasi, havo tozalash tizimi, CFD modellashtirish, parametrik optimallashtirish, RSM turbulentslik modeli, DPM zarrachalar modeli, Q-mezon vorteks identifikatsiyasi, magnit maydonli filtrlash, nam filtrlash, fraksion samaradorlik, PCA-PSO-SVR, sun'iy intellekt, sistematik sharh.

Аннотация: В данной сравнительно-аналитической статье проведён систематический анализ 13 научных

исследований, опубликованных в престижных международных журналах в период 2020–2023 гг., и рассмотрены современные направления цифрового моделирования и параметрической оптимизации фильтрационных устройств в системах промышленной очистки воздуха. Результаты анализа показали, что исследования в данной области концентрируются вокруг четырёх приоритетных направлений: оптимизация конструктивно-геометрических параметров фильтрационных устройств; совершенствование современных методов вычислительной гидродинамики (CFD), включая Reynolds Stress Model (RSM) и Discrete Phase Model (DPM); внедрение новых физических механизмов, таких как магнитное поле, мокрая фильтрация и двухступенчатое динамическое разделение; а также интеграция методов искусственного интеллекта в процессы проектирования и управления. В качестве основных количественных результатов установлено, что конструкция N4 с четырьмя входными потоками обеспечила наименьший диаметр отсечки; цилиндрический стабилизатор вихря повысил эффективность улавливания частиц размером менее 3 мкм на 5,52 % при увеличении потерь давления всего на 3,61 %; гибридная модель PCA-PSO-SVR достигла коэффициента корреляции 0,982. Полученные результаты свидетельствуют о том, что интеграция конструктивной оптимизации и интеллектуальных алгоритмов открывает новые возможности для повышения эффективности технологий промышленной очистки воздуха.

Ключевые слова: фильтрационное устройство, система очистки воздуха, CFD-моделирование, параметрическая оптимизация, модель турбулентности RSM, модель дискретной фазы DPM, Q-критерий идентификации вихрей, фильтрация в магнитном поле, мокрая фильтрация, фракционная эффективность, PCA-PSO-SVR, искусственный интеллект, систематический обзор.

Abstract: This comparative-analytical article presents a systematic analysis of 13 research papers published in prestigious international journals during 2020–2023 and examines current trends in digital modeling and parametric optimization of filtration devices used in industrial air purification systems. The analysis revealed that contemporary studies are mainly concentrated in four priority areas: optimization of the structural and geometric parameters of filtration devices; improvement of advanced computational fluid dynamics (CFD) methodologies, including the Reynolds Stress Model (RSM) and the Discrete Phase Model (DPM); implementation of new physical mechanisms such as magnetic-field-assisted filtration, wet filtration, and two-stage dynamic separation; and integration of artificial intelligence methods into design and control processes. Several significant quantitative results were identified: the four-inlet-flow N4 configuration provided the smallest cut-off diameter; the cylindrical vortex stabilizer increased the collection efficiency for particles smaller than 3 μm by 5.52% while increasing pressure loss by only 3.61%; and the PCA-PSO-SVR hybrid model achieved a correlation coefficient of 0.982. The obtained results demonstrate that the integration of structural optimization and intelligent algorithms can significantly enhance the efficiency of industrial air purification technologies.

Keywords: filtration device, air purification system, CFD modeling, parametric optimization, RSM turbulence model, DPM particle model, Q-criterion vortex identification, magnetic-field-assisted filtration, wet filtration, fractional efficiency, PCA-PSO-SVR, artificial intelligence, systematic review.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida sanoatni jadal rivojlantirish sharoitida kimyo, to'qimachilik, neft-gaz va energetika tarmoqlarida havo tozalash tizimlariga bo'lgan talab yildan yilga ortib bormoqda. Filtratsiya qurilmalari gaz-qattiq va gaz-suyuq ikki fazali oqimlarni markazdan qochma kuch ta'sirida ajratishga mo'ljallangan qurilmalar bo'lib, ularning sodda konstruktiv tuzilishi, past ekspluatatsiya xarajatlari va keng qo'llanilish imkoniyatlari tufayli kimyo, neft-gaz, to'qimachilik, sement va energetika sanoatlarida ko'p yillardan beri keng qo'llanib kelinmoqda. Biroq ekologik me'yorlarning qat'iylashib borishi va energiya sarfini kamaytirish zaruriyati mavjud filtratsiya qurilmalarining bir qator muhim kamchiliklarini — samaradorlikning pastligi, energiya sarfining yuqoriligi va mayda zarrachalarni ushlab qolish qobiliyatining chegaralanganligi — yanada yaqqolroq namoyon etmoqda. Aerodinamik diametri 5 mkm dan kichik bo'lgan mayda dispersli $PM_{2.5}$ fraksiyali zarrachalarni ushlab qolishda an'anaviy silindrsimon filtratsiya qurilmalari 60-75% atrofida qoladigan samaradorlikni namoyish etadi — bu zamonaviy sanitariya-gigiyena va ekologik me'yorlardan sezilarli darajada past.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sanoat havo tozalash tizimlarida filtratsiya qurilmalarini takomillashtirishga qaratilgan 2020–2023 yillardagi xalqaro tadqiqotlar asosan to'rtta ustuvor yo'nalishda olib borilgan.

Birinchi yo'nalish filtratsiya qurilmalarining ichki geometriyasini o'zgartirish orqali ajratish samaradorligini oshirishga qaratilgan. Wang va hammualliflar teskari konussimon filtr an'anaviy silindrsimon konstruksiyalarga nisbatan yuqori samaradorlik ko'rsatishini tajribalar orqali asoslagan. Le va Yoon to'rtta kirish oqimiga ega innovatsion N4 modelini raqamli tahlil qilib, ushbu model eng kichik kesish diametrini ta'minlashini tasdiqladi. Duan ichki silindr va vorteks stabilizatorini qo'llash orqali 3 mkm dan kichik zarrachalar uchun tutish samaradorligini 5,52% ga oshirdi, bunda bosim yo'qotilishi atigi 3,61% ga ortdi.

Ikkinchi yo'nalish hisoblash gidrodinamikasi (CFD) metodologiyalarini takomillashtirishni o'z ichiga oladi.

Kuchli aylanuvchi va anizotrop turbulent oqimlarni modellashtirishda an'anaviy modellardan voz kechilib, Reynolds Stress Model (RSM) hamda Discrete Phase Model (DPM) kombinatsiyasi keng qo'llanilmoqda. Gao oqim maydonidagi simmetrik vorteks tuzilmalarini aniqlashda Q-mezon vorteks identifikatsiyasi usulini amaliyotga tatbiq etdi.

Uchinchi yo'nalish tadqiqotchilari ajratish jarayoniga qo'shimcha fizik kuchlarni kiritish orqali aerodinamik qarshilikni oshirmasdan samaradorlikni yaxshilashni o'rgangan. Safikhani jarayonga tashqi magnit maydonini, Oliveira esa mayda suv zarrachalarini kiritish (nam filtrlash) orqali umumiy samaradorlikni 11% ga oshirishga erishdi.

To'rtinchi yo'nalish sun'iy intellekt va adaptiv boshqaruv algoritmlarini integratsiya qilishga asoslangan. Zhang eksperimental ma'lumotlar yordamida filtr samaradorligini yuqori aniqlikda bashorat qiluvchi PCA-PSO-SVR gibrid modelini ishlab chiqdi. Liu o'zgaruvchan havo oqimi sharoitlarida ham barqaror ishlaydigan adaptiv boshqariluvchi dinamik filtr texnologiyasini taklif qildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu izlanish qiyosiy-sistematik tahlil usuliga asoslanadi. Tahlil uchun sanoat havo tozalash tizimlaridagi filtratsiya qurilmalarining konstruktiv, gidrodinamik va boshqaruv jihatlarini tadqiq etgan 13 ta asosiy maqola tanlab olindi. Keyingi bosqichda manbalar uchta yo'nalish bo'yicha tasniflandi: konstruktiv-geometrik optimallashtirish, hisoblash gidrodinamikasi (CFD) metodologiyasi hamda yangi fizik ta'sirlar va sun'iy intellekt yondashuvlari. Tadqiqotlarning asosiy miqdoriy ko'rsatkichlari — ajratish samaradorligi, bosim yo'qotilishi va tutish diametri (η) standartlashtirilgan tarzda qiyoslandi. Yakunda xalqaro natijalarni tanqidiy baholash orqali sohadagi asosiy muammolar, xususan, laboratoriya va sanoat masshtablari o'rtasidagi tafovut hamda yagona standartlashtirilgan o'lchov mezonlarining yo'qligi aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi 2020–2023 yillarda chop etilgan xalqaro ilmiy manbalar asosida filtratsiya qurilmalarini takomillashtirishning zamonaviy yo'nalishlarini aniqlash, erishilgan natijalarni tanqidiy baholash va kelgusi tadqiqotlar uchun ustuvor yo'nalishlarni asoslashdan iborat. Paxta sanoatida chang zarrachalarining mayda va yirik fraksiyalarini aniqlash usullari [16,17], filtratsiya qurilmalarining konstruktiv parametrlarini optimallashtirish [24,22], shuningdek real vaqt monitoringi va smart filtr tizimlarini integratsiyalash [18,19,20] sohasidagi so'nggi tadqiqotlar ushbu sharh uchun asosiy manba bo'lib xizmat qiladi.

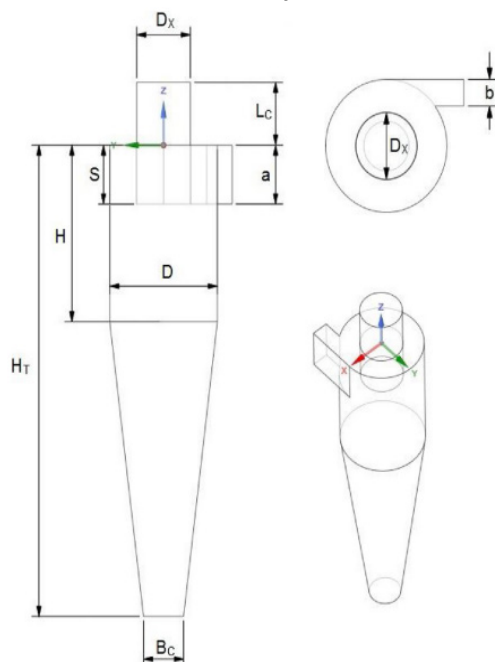
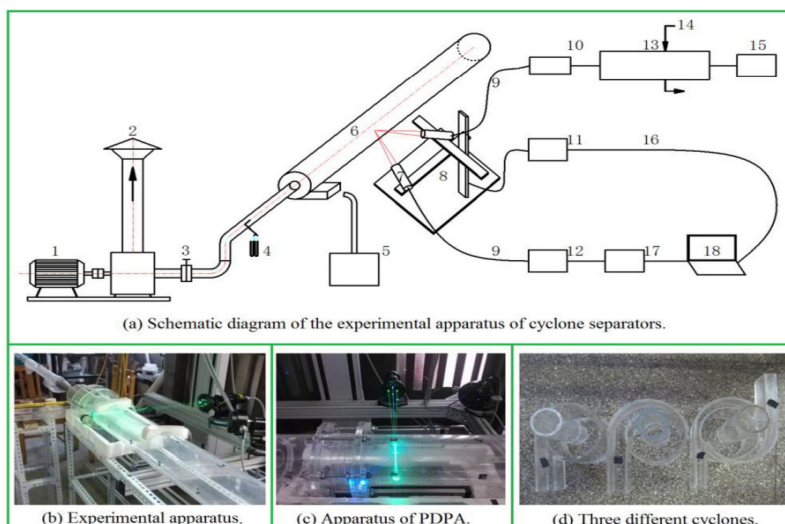

Fig. 2. Geometry of the reference design S1.

1-rasm. Filtratsiya qurilmasining umumiy geometrik tuzilmasi va o'lchov parametrlari (Wang va boshq., [1])

Ushbu tahliliy ilmiy maqola uchun adabiyotlar quyidagi mezonlar asosida tanlangan: nashr yili 2020 va undan keyingi davr; Scopus yoki Web of Science ma'lumotlar bazalarida indekslangan jurnallarda chop etilganlik; filtr va multifiltratsiya qurilmalarining konstruktiv, gidrodinamik yoki boshqaruv aspektlarini bevosita tadqiq etish; yangi konstruktiv yechim yoki metodologik yondashuv taklif qilish kabi. Jami 13 ta maqola to'liq tahlil uchun tanlangan. Ushbu ishlar uchta keng yo'nalish bo'yicha tasniflandi: (1) konstruktiv-geometrik optimallashtirish; (2) gidrodinamik modellashtirish metodologiyasi; (3) yangi fizik ta'sirlar va intellektual yondashuvlar kabi.

2-rasm. Eksperimental tadqiqot qurilmasi: (a) sxematik diagramma, (b) haqiqiy jihoz, (c) PDPA o'lchov tizimi, (d) uch xil filtr konstruksiyasi (Duan va boshq., [2])

Zetao Wang, Guogang Sun va Yunnan Jiao tomonidan olib borilgan eksperimental tadqiqotda yirik masshtabli bir va ikki kirish oqimli filtratsiya qurilmalarining ish samaradorligi ikkita turli vorteks topuvchi bilan birgalikda taqqoslangan [1]. Tadqiqot natijalari vorteks topuvchi diametrining oshishi bosim yo'qotilishi va ajratish samaradorligini bir vaqtda kamaytirishini ko'rsatdi. Muhim topilma shundaki, teskari konussimon filtr modeli an'anaviy konstruksiyaga nisbatan yuqori ajratish samaradorligini namoyish etdi.

Gao va hamkasblari [8] turli kirish tuzilmalarining filtr oqim maydoniga ta'sirini Q-mezon asosidagi yangi vorteks identifikatsiyasi usuli yordamida o'rgandilar. Natijalar simmetrik volut kirishi (AVI) bir tangensial va oddiy volut kirish oqimlariga nisbatan yanada bir xil va simmetrik vorteks tuzilmasini hosil qilishini ko'rsatdi. Paxta sanoatida qo'llaniladigan siklon va multisiklon filtr qurilmalarining samaradorligini oshirish uchun konstruktiv parametrlarni optimallashtirish muhim ilmiy vazifa sanaladi [24]. Oldingi tadqiqotlarimizda zarracha o'lchami va konsentratsiyasining filtratsiya samaradorligiga ta'siri miqdoriy jihatdan o'rganilgan [21,22]. Le va Yoon tomonidan amalga oshirilgan raqamli tadqiqotda [6] to'rtta kirish oqimiga ega ikkita yangi innovatsion filtratsiya qurilmasi konstruksiyasi tahlil qilindi. CFD natijalari shuni ko'rsatdiki, N4 konfiguratsiyasi eng kichik kesish diametrini ta'minladi va oqim qarshiligini oshirmagan holda eng yaxshi umumiy ko'rsatkichlarni ko'rsatdi. Duan va hamkasblari [2] ichki silindrga ega yangi filtratsiya qurilmasidagi gaz-qattiq oqim xususiyatlarini batafsil o'rganib, an'anaviy konstruksiya bilan to'g'ridan-to'g'ri taqqosladilar. Reynolds Stress Model (RSM) kuchli aylanuvchi va anizotrop turbulent oqimlarni aniq tasvirlash uchun qo'llanildi. Natijalar ichki silindrning mavjudligi tezlik taqsimotini, bosim maydonini va ikkilamchi vorteks tuzilmalarini sezilarli darajada o'zgartirishini ko'rsatdi. Xuddi shu mualliflar keyingi tadqiqotda [7] Stairmand filtratsiya qurilmasidagi vorteksga bog'liq beqarorliklarni silindrli vorteks stabilizatorini joriy etish orqali yumshatishga qaratildi. Natijalar stabilizator 3 mkm dan kichik zarrachalar uchun samaradorlikni 5,52% ga oshirganini, shu bilan birga bosim yo'qotilishida atigi 3,61% lik oshishga olib kelganini ko'rsatdi. Chen va hamkasblari [3] torayuvchi filtratsiya qurilmasidagi ichki komponentlarning oqim naqshi va ish samaradorligiga ta'sirini eksperimental va CFD yordamida o'rgandilar. Topilmalar ichki komponentlarning joriy etilishi turbulent kinetik energiyani 80% gacha pasaytirganligi va tangensial tezlikni sezilarli darajada oshirganligi aniqlandi.

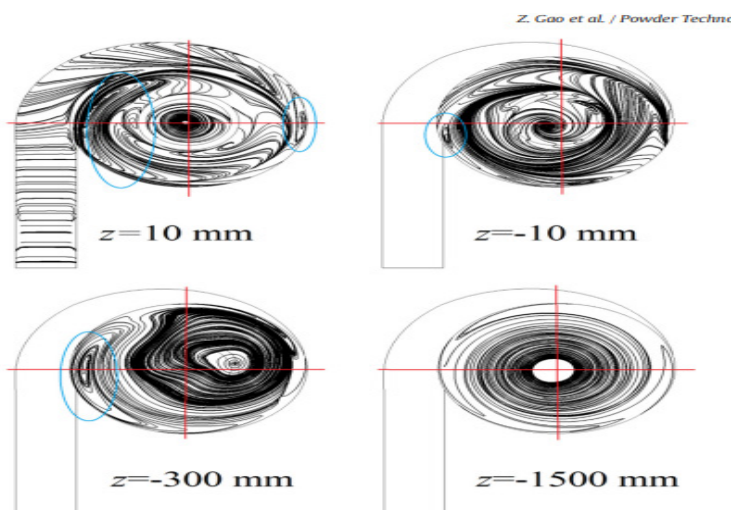

Fig. 12. The vortex lines graph of (a) the STI cyclone; (b) the SVI cyclone; (c) the AVI cyclone.

4.5. Vortex center of the three cyclones

4-rasm. Turli filtr konstruksiyalarida (STI, SVI, AVI) turli balandliklarda vorteks chiziqlari grafigi: $z = 10$ mm, -10 mm, -300 mm, -1500 mm (Gao va boshq., [8])

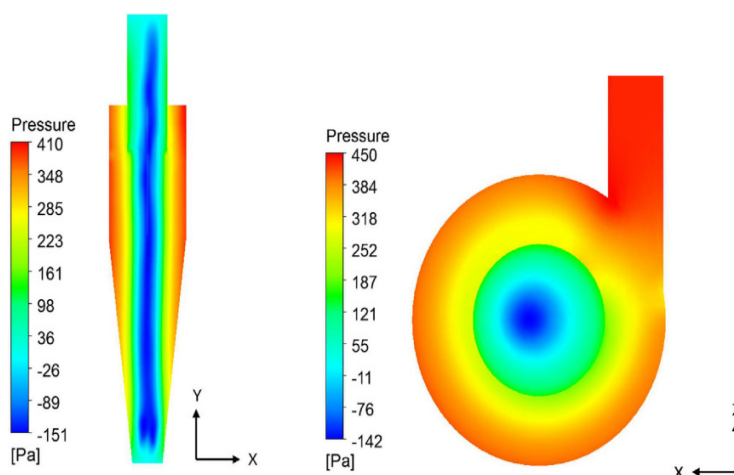
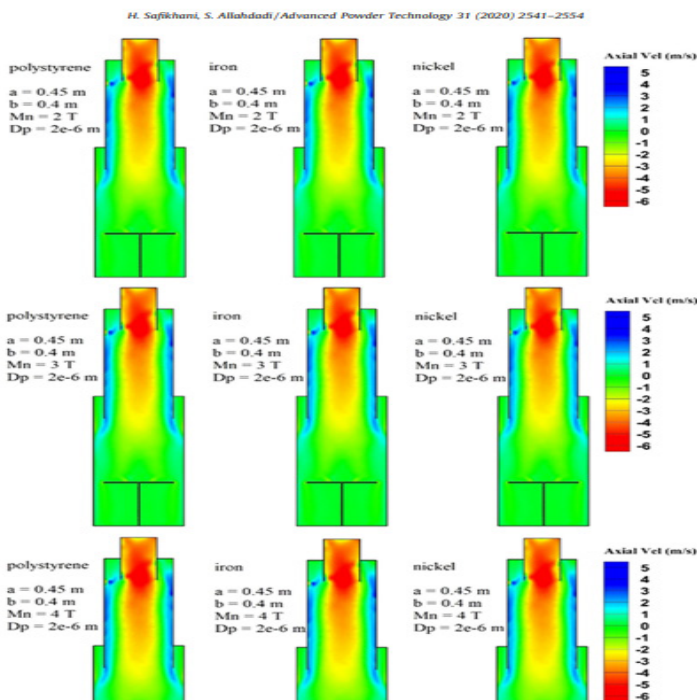

Fig. 4. Contour plots for the time-averaged pressure. From left to right: $Z = 0$ (center of the cyclone) and at $Y = 0.87$ m (middle of the inlet height).

5-rasm. Vaqt o'rtachalashtirilgan bosim kontur grafiklari: $Z = 0$ (filtr markazi) va $Y = 0,87$ m (kirish balandligi o'rtasi) kesimlarida bosim taqsimoti [Pa] (Jia va boshq., [12])

Paxta sanoati korxonalarida uch bosqichli multisiklon tizimi orqali $PM_{2,5}$ zarrachalarini $65-70 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dan $15-20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ gacha kamaytirish mumkinligi eksperimental yo'l bilan isbotlangan [22]. Bu natija WHO tomonidan belgilangan xavfsiz chegaraga yaqinlashadi va multisiklon texnologiyasining amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi. Safikhani va Allahdadi [4] tashqi magnit maydonning yangi konstruksiyadagi gaz-qattiq filtratsiya qurilmalari samaradorligiga ta'sirini o'rgandilar. Eulerian-Lagrange yondashuvi gaz-qattiq ikki fazali oqimni simulyatsiya qilish uchun qo'llanildi; zarracha traektoriyalari ham aerodinamik, ham magnit kuchlar ta'sirida kuzatildi. Polipropilen, temir va nikel zarrachalar ko'rib chiqildi. Natijalar magnit maydonning qo'llanilishi barcha zarracha turlari uchun kolleksiya samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Muhim jihati shundaki, takomillashtirilgan ajratish samaradorligi bosim yo'qotilishini oshirmay erishildi.

6-rasm. Turli zarracha materiallari (polipropilen, temir, nikel) va magnit kuchlanishlar (Mn = 2T, 3T, 4T) uchun aksial tezlik konturlari [m/s] (Safikhani va Allahdadi, [4])

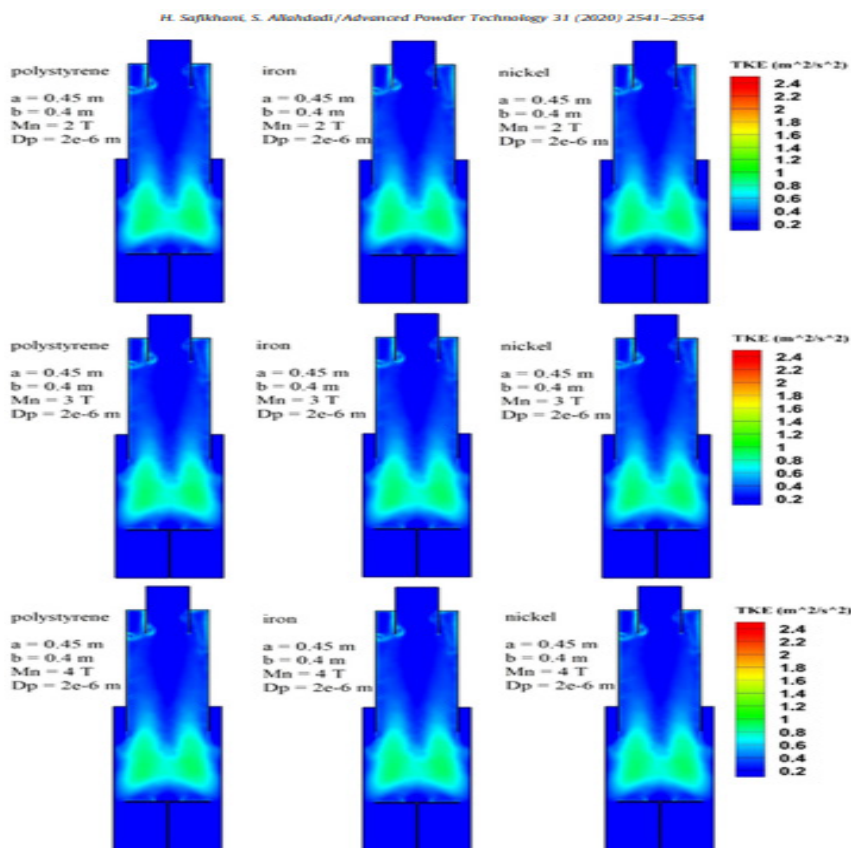

Fig. 11. Effects of the magnetic field intensity on turbulent kinetic energy contours.

7-rasm. Magnit maydon intensivligining turbulent kinetik energiya (TKE) konturlariga ta'siri: magnit kuchlanish oshishi bilan TKE keskin kamayishi (Safikhani va Allahdadi, [4])

O'zbekistondagi paxtasanoat korxonalarida PM2.5 zarrachalarining atmosferaga chiqarilishi milliy va xalqaro

me'yorlardan sezilarli darajada oshib ketishi miqdoriy jihatdan tasdiqlangan [23]. 2020–2025 yillar monitoringi natijalari ko'rsatkichi, Toshkentda yillik o'rtacha PM2.5 konsentratsiyasi $52,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bo'lib, O'zbekistonning milliy standartlari ($35\text{--}50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) WHO chegarasidan 7–10 barobar oshganligini ko'rsatadi [23]. Bu holat sanoat filtratsiya tizimlarini takomillashtirish zaruratini yanada kuchaytirmoqda.

Oliveira va hamkasblari [10] suv zarrachali yordamida nam filtr yo'lakchalarni shakllantirish orqali kolleksiya samaradorligini yaxshilashga qaratildi. Natijalar kesish diametri taxminan 55% ga kamayishini va umumiy samaradorlikning 11% ga oshishini ko'rsatdi.

Liu va boshq. [11] teskari ikki bosqichli dinamik filtratsiya qurilmasini taklif qilib, CBM qazib olishdagi past mayda-ko'mir chiqarish samaradorligi muammosini hal etdilar. $20\,000 \text{ m}^3/\text{kun}$ va $1500 \text{ ayl}/\text{min}$ da 5 mkm zarrachalar uchun 91% ajratish samaradorligi erishildi. Tashqi elektrodvigatel orqali ichki aylanuvchi oqimni adaptiv boshqarish imkoniyati hatto $\pm 25\%$ oqim o'zgarishida ham yuqori barqarorlikni ta'minladi. Xu Minghai va boshq. [13] fin diametri nisbati (FDR) va fin o'tkazuvchanligini o'zgartirib filtratsiya qurilmalarida oqim qarshiligini kamaytirish usullarini raqamli tarzda o'rgandilar. $\text{FDR} = 2/5$ bo'lganda chiqarish samaradorligini 6,7% ga kamaytirgan holda Euler sonini 23,5% ga pasaytirish imkoni topildi. Zhang va boshq. [9] filtratsiya qurilmasi samaradorligini bashorat qilishda cheklangan eksperimental ma'lumotlar asosida yuqori aniqlikka erishish uchun PCA-PSO-SVR gibrid modelini taklif qildilar. Korrelyatsiya koeffitsienti 0,982 bo'lgan yuqori bashorat aniqligiga erishildi. Bu yondashuv keng qamrovli eksperimental sinovlarsiz yuqori samarali filtratsiya qurilmalarini loyihalash uchun samarali vosita taqdim etmoqda.

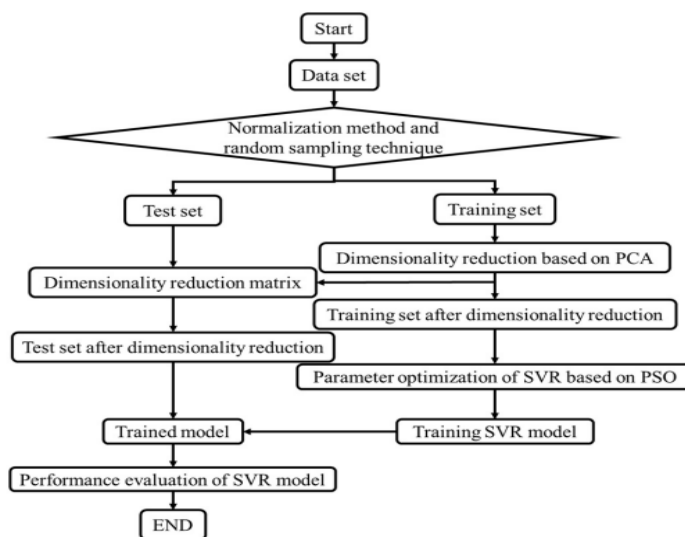

Fig. 1. Flowchart of the PCA-PSO-SVR proposed method.

8-rasm. PCA-PSO-SVR gibrid modeli ish jarayonining oqim diagrammasi: ma'lumotlarni normallashtirish, PCA dimensiyalash, PSO optimallashtirish va SVR modelini o'qitish bosqichlari (Zhang va boshq., [9])

2-jadval.

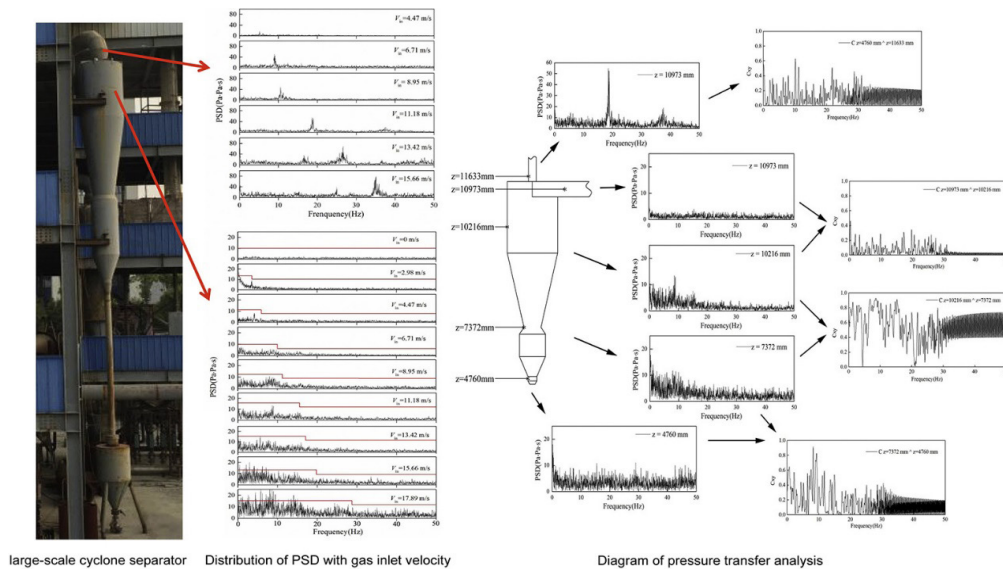
Asosiy tadqiqotlarning qiyosiy tavsifi

Muallif [#]	Konstruktiv yechim	Metod	Asosiy natija	Ilmiy yangilik
Wang [1]	Teskari konussimon, 2 kirish	Eksperiment	Yuqori η , past ΔP	Vorteks topuvchi diametrining ta'siri
Duan [2]	Ichki silindrli yangi filtr	RSM + DPM	PVC bostirildi, η oshdi	Ichki silindr oqim barqarorligini ta'minlaydi
Chen [3]	Torayuvchi, ichki komponent	Euler-Lagr.+eksper.	TKE 80% kamaydi	Ichki komponent turbulentslikni bostiradi
Safikhani [4]	Magnit maydonli yangi filtr	RSM + DRW	η oshdi, ΔP o'zgarmadi	Magnit maydon energiyasiz samaradorlik oshiradi
Luo [5]	Gaz-suyuq GLCC	VOF-CFD (Fluent)	Slug boshqaruvi optimal	Slug oqimi ta'sirini VOF bilan modellash
Le & Yoon [6]	To'rt kirish oqimli N4	CFD raqamli	Eng kichik d50, past ΔP	Ko'p kirish oqimi η oshiradi

Duan [7]	Silindri vorteks stabilizatori	Eksper. + raqamli	+5,52% η ; +3,61% ΔP	PVC bostirish — minimal jarima
Gao [8]	Simmetrik volut kirishi (AVI)	Q-mezon CFD	Simmetrik vorteks	Q-mezon vorteks identifikatsiyasi
Zhang [9]	Mavjud filtr (Al bashorat)	PCA-PSO-SVR	R = 0,982 aniqlik	Al bilan filtr η bashoroti
Caliskan [10]	Modulli, ko'p kollektor	Eksperiment	4 ta fraksiya klassif.	Zarrachalarni klassifikatsiyalash
Oliveira [11]	Nam nayzchalari qo'shilgan	Euler-Lagr.+koag.	d50 -55%, η +11%	Nam ajratish gidrodinamikasi
Wei [12]	Mavjud filtr (model)	Analitik model	VMEIV yuqori T da ham to'g'ri	Harorat ta'sirini hisobga olish
Liu [13]	Teskari ikki bosqichli dinamik	Eksper. + raqamli	91% η , 5 mkm, barqaror	Adaptiv aylanuvchi oqim boshqaruvi

Izoh: η — ajratish samaradorligi; ΔP — bosim yo'qotilishi; d50 — 50% tutish diametri; TKE — turbulent kinetik energiya; PVC — aylanuvchi vorteks o'zagi; AVI — simmetrik volut kirishi; VMEIV — maksimal samaradorlik kirish tezligi.

9-rasm. Yirik mashtabli filtratsiya qurilmasida bosim tebranishlarining PSD (quvvat spektral zichligi) va o'tkazuvchanlik tahlili: turli kirish tezliklarida chastota xarakteristikalarini (J_{ia} va boshq., [12])

Ko'rib chiqilgan tadqiqotlar majmuasini tahlil qilish bir qator umumiy tendensiyalarni yorqin namoyon etmoqda. Birinchidan, bir bosqichli silindrsimon konstruksiyadan ko'p bosqichli, ichki elementli yoki ko'p kirish oqimli tizimlar tomon aniq siljish kuzatilmoqda. Ikkinchidan, geometrik optimallashtirish va yangi fizik ta'sirlarning birlashtirilishi tendensiyasi kuchaymoqda. Uchinchidan, an'anaviy standart k- ϵ turbulentlik modelidan murakkab RSM modeli va Q-mezon vorteks identifikatsiyasiga o'tish metodologik taraqqiyotning belgisi sifatida namoyon bo'lmoqda. To'rtinchidan, AI va ma'lumotlar asosidagi modellashtirish kelajakda eksperimental sinovlarni qisman almashtirishi mumkin bo'lgan kuchli vosita sifatida yuzaga chiqmoqda. Tahlil qilingan adabiyotlar majmuasidan bilishimiz mumkinki, bunda bir qator hozirgacha hal etilmagan ilmiy-texnik muammolarni mavjud. Birinchi muammo laboratoriya va sanoat mashtablari o'rtasidagi tafovutga tegishli: ko'pchilik tadqiqotlar nazoratlangan sharoitlarda, kichik o'lchamli qurilmalarda bajarilgan bo'lib, olingan natijalarning $Q > 10\ 000\ m^3/soat$ o'tkazuvchanlikka ega industrial tizimlar uchun validatsiyasi hali yetarlicha amalga oshirilmagan. Bu holat laboratoriyada samarali deb topilgan yechimlarning real ishlab chiqarish sharoitida ham shu ko'rsatkichlarni saqlab qolishini kafolatlamaydi. Ikkinchi muammo ilmiy natijalarning qiyoslilik darajasiga taalluqli. Turli mualliflar tomonidan taklif etilgan konstruktiv yechimlarni bevosita taqqoslashga imkon beruvchi yagona standartlashtirilgan uslubiy baza va umumiy qiyosiy mezonlari hozirgi vaqtda mavjud emas, bu esa sohadagi ilmiy bilimlarning tizimli umumlashtirilishiga to'sqinlik qilmoqda.

Uchinchi muammo intellektual boshqaruv tizimlarining etarlicha o'rganilmaganligida namoyon bo'lmoqda. Ko'rib chiqilgan 13 ta ishdan faqat bittasida adaptiv boshqaruv algoritmlarining filtratsiya samaradorligiga ta'siri

tadqiq etilgan. O'zgaruvchan texnologik yuklamalar va kirish parametrlari sharoitida ajratish samaradorligini barqaror darajada ushlab turuvchi intellektual boshqaruv tizimlari sohasidagi tadqiqotlar hali o'z ilmiy yechimini topganicha yo'q.

To'rtinchi muammo mayda dispersli zarrachalar uchun yuqori samaradorlikka erishish masalasiga daxldor. $PM_{2.5}$ va undan kichik aerodinamik diametrli fraksiyalar uchun 95 foizdan yuqori ajratish samaradorligini ta'minlash zamonaviy filtratsiya texnologiyalarining hal etilmagan asosiy vazifasi bo'lib qolmoqda va ushbu yo'nalishdagi ilmiy izlanishlarning dolzarbligi tobora ortib bormoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu qiyosiy-tahliliy sharh doirasida ko'rib chiqilgan 13 ta xalqaro tadqiqot sanoat filtratsiya qurilmalarini takomillashtirish sohasidagi zamonaviy ilmiy-texnik yutuqlarning yaxlit va ko'p qirrali manzarasini aks ettiradi. Amalga oshirilgan tahlil asosida quyidagi ilmiy xulosalar shakllandi.

Konstruktiv innovatsiyalar — ko'p kirish oqimli (N4), ichki silindri, vorteks stabilizatorli va torayuvchi geometriyalik konstruksiyalar an'anaviy silindrsimon filtratsiya qurilmasiga nisbatan fraksion samaradorlikni 5-15% gacha oshirgan holda bosim yo'qotilishini minimal darajada oshirgan.

Yangi fizik ta'sirlar — magnit maydon va mayda suv zarrachalari texnologiyalari ajratish samaradorligini bosim yo'qotilishini oshirmay yaxshilash imkonini beruvchi istiqbolli yo'nalish sifatida o'zini ko'rsatmoqda.

Modellashtirish metodologiyasi — RSM + DPM kombinatsiyasi kuchli aylanuvchi oqimlar uchun eng ishonchli yondashuv sifatida tasdiqlangan; Q-mezon vorteks identifikatsiyasi vorteks tuzilmasini yanada to'liq tushunish imkonini beradi.

Intellektual yondashuvlar — PCA-PSO-SVR gibrid modeli ($R = 0,982$) va adaptiv dinamik boshqaruv tizimlari kelajakda filtratsiya qurilmalarini ham loyihalash, ham ekspluatatsiya qilishda sun'iy intellektning keng qo'llanilishiga zamin yaratmoqda.

Istiqbolli yo'nalishlar: (a) ko'p fizik ta'sirlarni birlashtiradigan gibrid konstruksiyalar; (b) raqamli egiz (digital twin) dasturlari asosidagi real vaqt boshqaruvi; (c) sanoat masshtabdagi eksperimental validatsiya; (d) PM_{1} va $PM_{0.1}$ fraksiyalik ultramayda zarrachalarni ajratish muammosini hal etish.

Ushbu tahlil natijalaridan O'zbekiston sharoitida, xususan paxta tozalash sanoatida yangi avlod multifiltratsiya qurilmalarini loyihalashda ilmiy-metodologik manba sifatida foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Wang Z., Sun G., Jiao Y. Experimental study of large-scale single and double inlet cyclone separators with two types of vortex finder. *Powder Technology*, 2020.
2. Duan J., Gao S., Lu Y., Wang W., Zhang P., Li C. Study and optimization of flow field in a novel cyclone separator with inner cylinder. *Separation and Purification Technology*, 2021.
3. Chen G., Fan J., Zhang P., Wang W. Experimental and CFD investigation on effects of internals on the flow pattern and performance of a divergent cyclone separator. *Chemical Engineering Journal*, 2021.
4. Safikhani H., Allahdadi S. The effect of magnetic field on the performance of new design cyclone separators. *Advanced Powder Technology*, 2020.
5. Luo X., Ren J., Chen T., Wang Y., Lu Y., He L. Influence of slug flow on flow fields in a gas-liquid cylindrical cyclone separator. *Separation and Purification Technology*, 2022.
6. Le D.K., Yoon J.Y. Numerical investigation on the performance and flow pattern of two novel innovative designs of four-inlet cyclone separator. *Chemical Engineering and Processing*, 2021.
7. Duan J., Gao S., Hou C., Wang W., Zhang P., Li C. Effect of cylinder vortex stabilizer on separator performance of the Stairmand cyclone. *Powder Technology*, 2022.
8. Gao Z., Wang J., Liu Z., Wei Y., Wang J., Mao Y. Effects of different inlet structures on the flow field of cyclone separators. *Chemical Engineering Science*, 2022.
9. Zhang W., Zhang L., Yang J., Hao X., Guan G., Gao Z. An experimental modeling of cyclone separator efficiency with PCA-PSO-SVR algorithm. *Powder Technology*, 2020.
10. Caliskan M.E., Karagoz I., Avci A., Surmen A. An experimental investigation into the particle classification capability of a novel cyclone separator. *Powder Technology*, 2021.
11. Oliveira R.A.F., Guerra V.G., Lopes G.C. Improvement of collection efficiency in a cyclone separator using water nozzles: A numerical study. *Separation and Purification Technology*, 2022.
12. Wei Q., Sun G., Yang J. A model for prediction of maximum-efficiency inlet velocity in a gas-solid cyclone separator. *Chemical Engineering Science*, 2021.
13. Liu P., Ren Y., Feng M., Wang D., Hu D. A performance analysis of inverse two-stage dynamic cyclone

separator. Powder Technology, 2022.

14. Jia M., Wang D., Yan C., Song J., Han Q., Chen F., Wei Y. Analysis of the pressure fluctuation in the flow field of a large-scale cyclone separator. Powder Technology, 2022.

15. Xu M., Yang L., Sun X., Wang J., Gong L. Numerical analysis of flow resistance reduction methods in cyclone separator. Separation and Purification Technology, 2023.

16. Tursunov A.A., Djurayev Sh.S. Methods and devices for reducing air dust concentrations. International Journal on Orange Technology, Vol.5, Issue 11, 2023. <https://doi.org/10.31149/ijot.v6i3.4965>

17. Tursunov A.A. The problem of fine dust in the production process and methods of determining its concentrations. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR), Vol.9, Issue 12, 2023.

18. Tursunov A.A. Enhancing cyclone equipment with smart filters and implementing SCADA for environmental management. American Journal of Library and Information Science Innovation, Vol.3, Issue 3, 2025. Pp.40-46.

19. Tursunov A.A. Development of mechatronic solutions for GIS-based urban air quality monitoring and decision support systems. Web of Semantics: Journal of Interdisciplinary Science, Vol.3, No.5, 2025. Pp.37-46.

20. Tursunov A.A. Mechanisms for monitoring industrial ecology based on the integration of smart filters and SCADA systems. American Journal of Technology Advancement, Vol.2, No.5, 2025. Pp.1-5.

21. Tursunov A.A., Sharibaev N.Yu., Tokhirjonova M.R. Paxta tozalash korxonalarida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda uch bosqichli multi-siklon changsizlantirish tizimining ilmiy asoslari. JIZPI Xabarnomasi, ISSN: 3060-4966, 2025, No.2. Pp.318-324.

22. Tursunov A.A., Sharibaev N.Yu., Tokhirjonova M.R. Advancing environmental safety in cotton mills through a three-phase multicyclone dust control system. American Journal of Technology Advancement, Vol.2, No.7, 2025. Pp.8-15.

23. Djurayev Sh.S., Tursunov A.A. Effect of particle size and concentration on multicyclone device efficiency. AIP Conference Proceedings, 3304, 030049, 2025. <https://doi.org/10.1063/5.0269110>

24. Abdullajanov B., Kholmatov M., Ergashkhojayeva S., Tursunov A.A., Shodmanov J. Comparative assessment of PM2.5 pollution in Uzbekistan and international air quality standards. Ecological Questions, 37(2026)1. <http://dx.doi.org/10.12775/EQ.2026.002>

25. Tursunov A.A., Sharibaev N.Yu., Djurayev Sh.S. Paxta sanoati pnevmotashish tizimlarida siklon qurilmalarining samaradorligini oshirish muammolari. JIZPI Xabarnomasi, ISSN: 3060-4966, 2026, No.1. Pp.131-138.

muhandislik **& iqtisodiyot**

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. May. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100